

Har Trafikverket koll på kostnaderna?

Öppet forum i Trafikanalys regeringsuppdrag att granska och följa upp Trafikverkets arbete med kostnadskontroll

2024-12-10

Anna Ullström, Patrik Tornberg, Linda Ramstedt, Saman Rashid, Johan Landin

Syfte med detta öppna forum

- Att ge en lägesbild av arbetet inom ramen för uppdraget
- Att ta emot
 - synpunkter på genomfört arbete
 - förslag på viktiga aspekter att uppmärksamma i det fortsatta arbetet

Välkomna att kommentera och ställa frågor i chatten!

Upplägg

- Vårt uppdrag
- Vårt angreppssätt
- Våra iakttagelser och slutsatser så här långt
- Vårt pågående arbete

Granskning och uppföljning
av Trafikverkets arbete med
kostnadskontroll –
delredovisning

Rapport: 2024:5
Datum: 2024-04-29

Vårt uppdrag

Stora kostnadsökningar i nationell plan

”Sedan regeringens beslut den 31 maj 2018 om fastställelse av den nationella trafikslagsövergripande planen för perioden 2018–2029 har kostnaderna för de i planen namngivna objekten ökat med 33 procent, vilket är en ohållbar utveckling.”

Ur regeringsuppdraget till Trafikanalys, 2022-08-25

Uppdrag att genomföra en granskning och uppföljning av Trafikverkets arbete med kostnadskontroll i syfte att förbättra Trafikverkets rutiner och arbetssätt

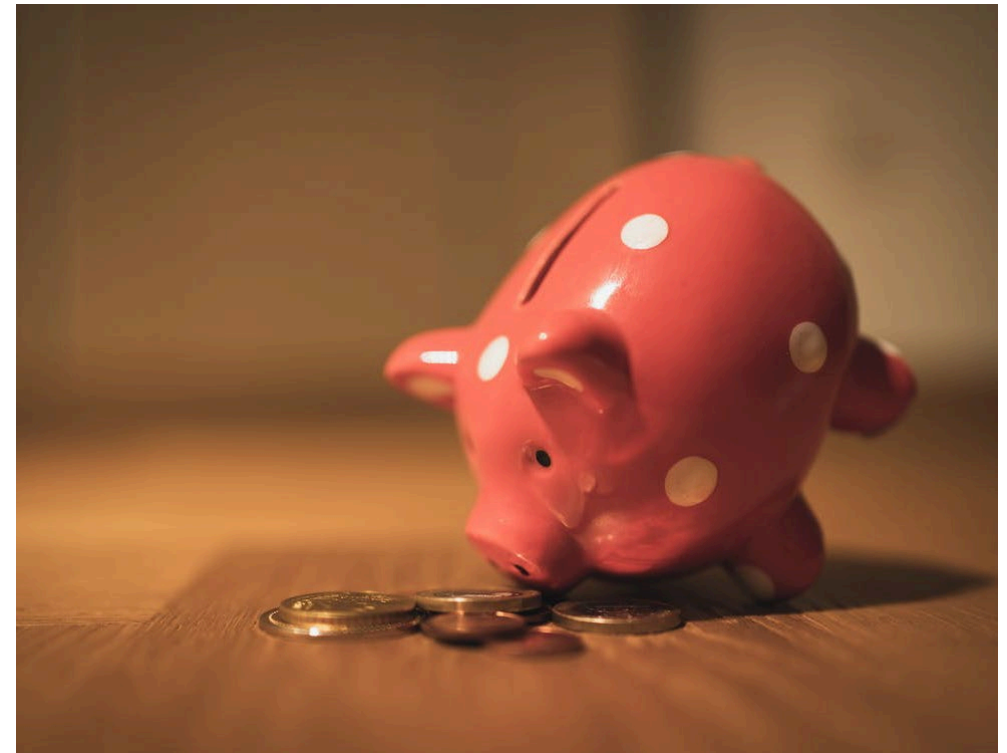

- Pågår t.o.m. 2028
- Innefattar så väl större namngivna investeringar, som reinvesteringar och underhåll m.m.
- Fr.o.m. 2024 årliga delredovisningar av
 - Problembilden
 - Analys
 - Förslag till förbättringsområden
- Trafikverket ska bistå Trafikanalys i arbetet
- Genomförs i samverkan med Ekonomistyrningsverket

Vårt angreppssätt

Vår syn på kostnadskontroll

- Två övergripande delar
 - Kontroll på kostnader och nyttor i *valet* av åtgärder – den samlade åtgärdsportföljen
 - Kontroll på kostnader och nyttor i planeringen och *genomförandet* av åtgärder – de enskilda åtgärderna
- Inte nödvändigtvis synonymt med
 - att begränsa kostnadsöverskridanden
 - att undvika kostnadsökningar
- Trafikanalys utgångspunkt
 - Att beslutfattandet i verksamheten sker med en *medvetenhet* kring avvägningar och konsekvenser av olika beslutsalternativ

Förutsättningar för kostnads kontroll

- Kalkylmetoder
- Lärande
- Transparens
- Informationshantering
- Incitament
- Styrning

Analyser på tre nivåer

Våra iakttagelser och slutsatser så här långt

Problembilden för investeringsverksamheten

- Brist på sammanhängande system för kostnadsdokumentation
- Bristande transparens kring kostnadsutveckling
- Avsaknad av incitament för korrekta kostnadsuppskattningar
- Otydliga roller i förhandlingsobjekt
- Utmaningar med trimnings- och miljöåtgärder

- Den övergripande problembilden rör ett växande eftersatt underhåll
- Brister i transparens och tydlighet i dokumentation leder till svårigheter att analysera kostnadskontrollen
- Hur analys och utvärdering av kostnadskontrollen för drift- och underhållsverksamheten som helhet bör göras är oklart
- Det finns otydligheter i styrningen mot gemensamma mål på Trafikverket vilket riskerar att påverka hur väl resurserna används

Förutsättningar för kostnads kontroll

- Kalkylmetoder
- Lärande
- Transparens
- Informationshantering
- Incitament
- Styrning

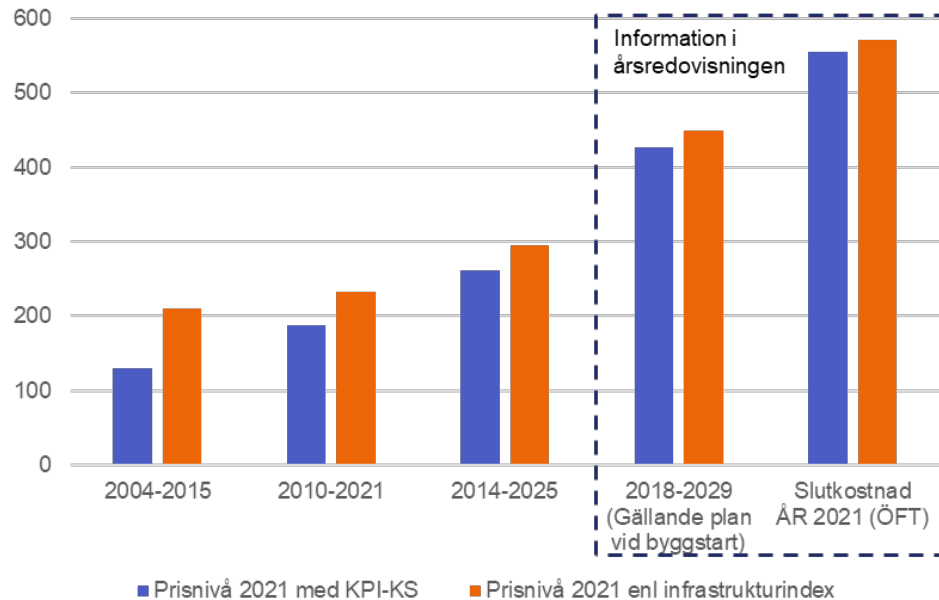
Slutsatser i årets delredovisning

- Kalkylmetoder
 - Systematiska underskattningar av kostnader i investeringsverksamheten och behov av utvecklade samhällsekonomiska underlag för underhåll
- Lärande
 - Bristande rutiner för erfarenhetsåterföring kring kostnadsförändringar och svag kunskapsåterföring från underhåll till investering
- Transparens
 - Kostnadsutvecklingen i verksamheten i nationell plan är svårgenomtränglig för externa granskare och redovisas bara delvis till regeringen
- Informationshantering
- Incitament
- Styrning

Kostnadsutvecklingen i investeringsverksamheten redovisas bara delvis till regeringen

Objekt som öppnats för trafik

Kostnad för Bergsåker triangelspår i de nationella planerna från 2004-2015 till öppnande för trafik (ÖFT) 2021

(Källa: ÅR 2022 och respektive plan)

Otydlighet → risk för missuppfattningar

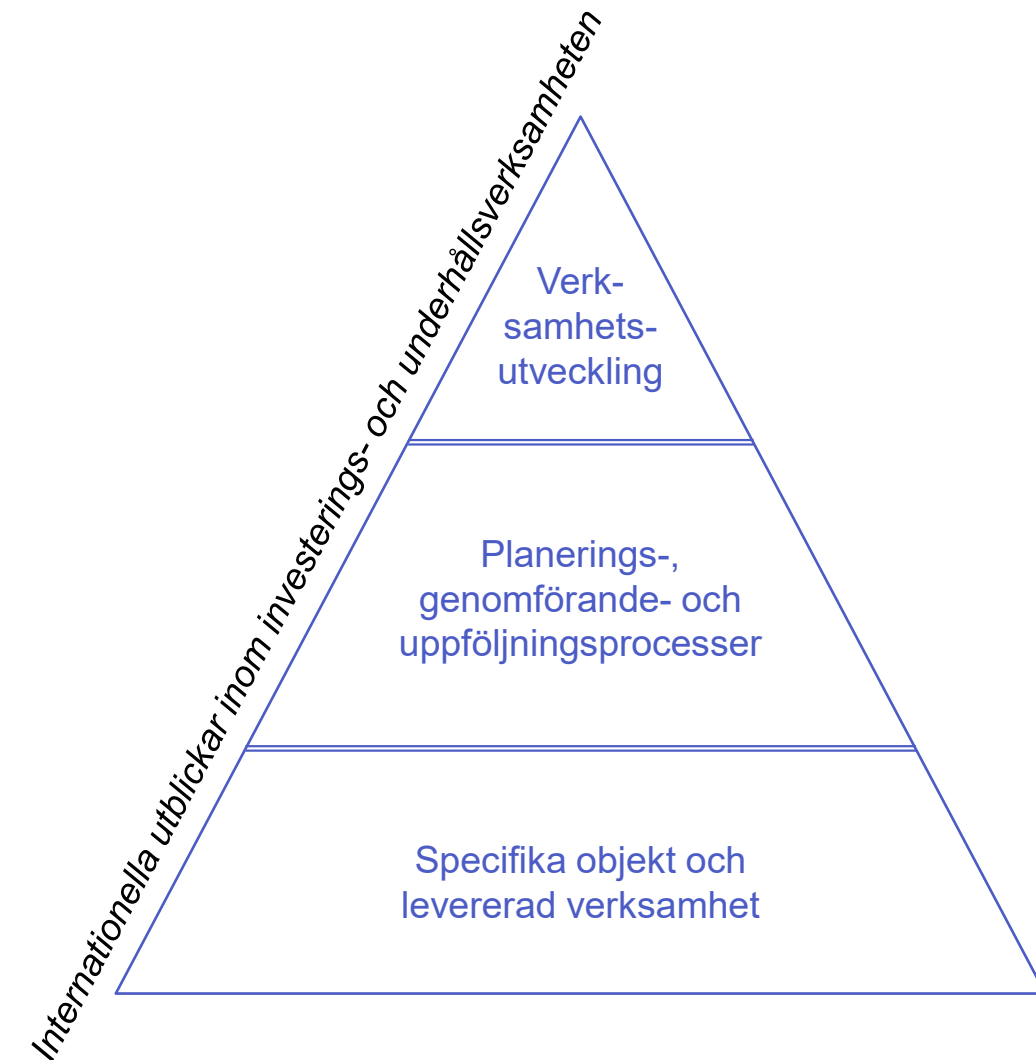
Budgetprop för 2024 (med hänvisning till TRVs årsredovisning 2022):
"Fem av sju objekt som öppnades för trafik under 2022 har ökat i kostnad, jämfört med den ursprungliga plankostnaden. Sammantaget har kostnaden för de objekt som öppnades för trafik 2022 ökat med en procent (...) jämfört med beräknad kostnad då objekten togs med i planen"

Slutsatser i årets delredovisning

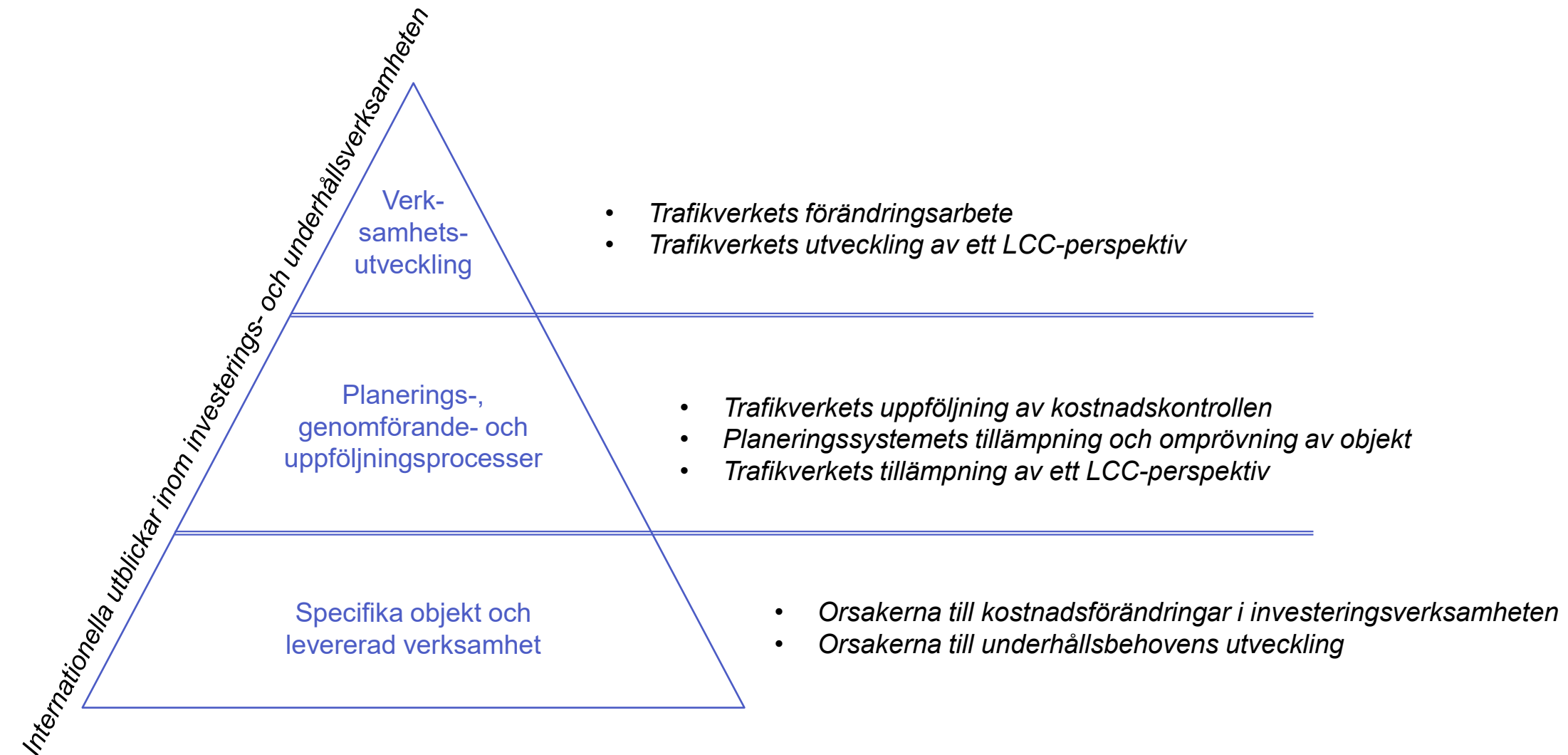
- Kalkylmetoder
 - Systematiska underskattningar av kostnader i investeringsverksamheten och behov av utvecklade samhällsekonomiska underlag för underhåll
- Lärande
 - Bristande rutiner för erfarenhetsåterföring kring kostnadsförändringar och svag kunskapsåterföring från underhåll till investering
- Transparens
 - Kostnadsutvecklingen i verksamheten i nationell plan är svårgenomtränglig för externa granskare och redovisas bara delvis till regeringen
- Informationshantering
 - I väsentliga delar saknas systemstöd för att följa åtgärder från ax till limpa
- Incitament
 - Omprövandet av objekt sker (hittills) sällan och beslut om plan i praktiken mer definitivt än det är avsett
- Styrning
 - Frågan om kostnadskontroll har varit aktuell i omgångar under lång tid men begränsade effekter av utvecklingsarbetet

Vårt pågående arbete

Fortsatta analyser på tre nivåer

Fortsatta analyser på tre nivåer

Kontakt

Patrik Tornberg, Trafikanalys projektledare för regeringsuppdraget
patrik.tornberg@trafa.se

Linda Ramstedt, delprojektledare för Vidmakthållande samt bitr. projektledare
linda.ramstedt@trafa.se

Saman Rashid, delprojektledare för Investeringar
saman.rashid@trafa.se